

בש"פ 578/14 - מדינת ישראל נגד גבריאלי אדינייב, אלברט אדינייב, שלמה מולקנדוב

בבית המשפט העליון

בש"פ 578/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. גבריאלי אדינייב
2. אלברט אדינייב
3. שלמה מולקנדוב

בקשה להארכת מעצר מעבר לתשעה חודשים לפי
סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה -
מעצרים), התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה: כ"ה בשבט התשע"ד (26.1.14)

בשם המבקשת: עו"ד מורן פולמן

בשם המשיב 1: עו"ד דמיטרי ורניצקי

בשם המשיב 2: עו"ד אלכסנדר ריבקין

בשם המשיב 3: עו"ד ליאור כהנא

החלטה

א. בקשה שניה להארכת מעצרו של המשיבים, וזאת בתשעים ימים, מיום 30.1.14 לגבי משיבים 1-2 ומיום 1.2.14 לגבי משיב 3 או עד למתן פסק דין בת"פ 4125-02-13 ובת"פ 120-02-13 בבית המשפט המחוזי בבאר שבע לפי המוקדם, בגדרי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן חוק המעצרים). עניינה של הפרשה עבירות סחיטה ואיומים.

רקע

ב. עובדות כתב האישום פורטו בהרחבה בהחלטה של השופט ע' פוגלמן מיום 6.5.13 (בש"פ 3171/13). הנה עיקרן, ביום 1.2.12 הוגש כתב אישום כנגד המשיבים 1-2 וכנגד זלמן חנוכיב (להלן חנוכיב), בגדרו יוחסו להם עבירות של סחיטה בכוח וסחיטה באיומים, ניסיון תקיפה בנסיבות מחמירות, קשירת קשר לפשע, הדחה בחקירה והטרדת עד. ביום 4.2.12 הוגש כתב אישום נפרד נגד משיב 3 (להלן שוריק), בגין חלקו בפרשה; ביום 18.2.12 הורה בית המשפט, לבקשת המבקשת, על איחוד המשפטים; ביום 21.2.13 הוגש לבית המשפט כתב אישום מאוחד, במסגרתו הוסף משיב 3 כנאשם 4 לכתב האישום.

המשיב 1 (להלן גבריאלי) הוא אביו של המשיב 2 (להלן אברהם); זלמן, נאשם 3, הוא חברו של גבריאלי. באישום הראשון נטען, כי בסמוך לשנת 2009 הלוה המתלונן ₪ 50,000 לגבריאלי. גבריאלי סירב להחזיר את ההלוואה, והחל לאיים על המתלונן כי אם ידרוש את השבת כספו - ימות. בהמשך הגיעו המשיבים 1-2 לבית המתלונן ואיימו עליו. בעקבות האיומים, העביר המתלונן למשיב סך של 10,000 דולר במספר הזדמנויות, מימן למשיבים 1-2 לדרישתם התקנת כבלים, ואף נתן למשיב 1 יפוי כוח בחברת "אופל בלאנס" אשר יאפשר לו לקבל כספים במקום המתלונן. נוכח כל אלה יוחסו למשיבים 1-2 עבירות של סחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין, תשל"ז-1977, סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) סיפא לחוק, והדחה בחקירה לפי סעיף 245(ב) לחוק.

באישום השני נטען, כי בתאריך 6.7.12 נעצר אברהם בעקבות אירוע אלימות בחנותו של מיכאל פוזיילוב (להלן מיכאל), כתב אישום הוגש נגד חשוד אחר ומיכאל הפך לעד התביעה במשפטו. עקב האירוע ומעצרו של אברהם, פנה גבריאלי למיכאל ודרש ממנו לשלם קנס בסך 30,000 ₪ בגין הוצאות שכר הטרחה ועורך דינו של אברהם. משיבים 1-2 איימו במספר הזדמנויות שונות על מיכאל וזאת בדרישה לתשלום הסכום המבוקש. נוכח כל אלו יוחסו להם עבירות של סחיטה באיומים, וכן הטרדת עד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 249(א) (5) לחוק העונשין.

באישום השלישי נטען, כי בהמשך לאירועי האישום השני ונוכח סירובו של מיכאל לשלם את הסכום למשיבים 1-2, קשרו כל הנאשמים בתיק בצוותא לסחוט את המתלונן באיומים ובכוח, וזאת על מנת להניעו להוציא ממיכאל כספים ולהעבירם לידם. בחודש יולי או אוגוסט 2012 התקשר חנוכיב למתלונן, והזמין אותו להגיע אליו לשדרות. חנוכיב אמר למתלונן כי גבריאלי יאסוף אותו. בתום השיחה, טלפן למתלונן אדם שזהותו אינה ידועה, והתריע בפניו שלא לנסוע שכן מתכננים לחטוף אותו ולכרות את אצבעו, כדי לשלחה לאמו במטרה לסחוט אותה. משכך נמנע המתלונן מן הנסיעה. בהמשך, התקשר למתלונן אדם שזהותו אינה ידועה וציין כי בכוונת גבריאלי לפרוץ לבית אמו של המתלונן. על-פי הנתען, בחודש אוגוסט 2012 הגיע המתלונן לביתו של חנוכיב בשדרות, בפגישה נכחו גם גבריאלי, אברהם, שוריק ועוד אדם שזהותו אינה ידועה. בפגישה אמרו כי ברצונם לקנוס את מיכאל ב-30,000 ₪ על היותו "עד מדינה". שוריק

תקף את המתלונן שהתקרב אליו, בעט באשכיו והכה בו באגרופיו, ומשניסה המתלונן לברוח אחזוהו גבריאל ואברהם בכוח. אברהם הצמידו לדלת, וגבריאל בעט בראשו; חנוכיב הוא שהורה להם להפסיק כי הם צריכים אותו "חי בינתיים". בהמשך, אמר חנוכיב למתלונן כי הוא יכול ללכת לביתו, בתנאי שיקח ממיכאל 30,000 ש"ח וימסור אותם עד למחרת בבוקר. המתלונן, נקנס בשל "תמיכתו" במיכאל ב-100,000 ש"ח, וזאת תוך שאיימו עליו ועל אמו. המתלונן מסר לגבריאל סך של 50,000 ש"ח אשר לווה ממיכאל. בהמשך, ובמספר רב של הזדמנויות, פנו גבריאל ואברהם למתלונן ואיימו עליו אם לא ישלם להם כסף או אם יפנה למשטרה. נוכח אלה יוחסו למשיבים 1-3 עבירות של קשירת קשר לביצוע פשע, סחיטה באיומים, סחיטה בכוח והדחה בחקירה.

באישום הרביעי נטען, כי ביום 20.1.13 יצאה אמו של המתלונן מחנותו של מיכאל והבחינה ברכבו של גבריאל, ובין השניים התפתח עימות, שבמסגרתו איים גבריאל עליה. מאוחר יותר באותו יום, פגשו גבריאל וחנוכיב במיכאל ואיימו עליו שימסור להם כסף, תוך שגבריאל מאיים עליו שיהרגו. אברהם הגיע למקום והתקרב למיכאל ובידו סכין בכוונה לתקפו. גבריאל הניף את מקל ההליכה שלו בכוונה לתקוף, ובתגובה התיז עליו מיכאל גז מדמיע. בתגובה הוסיף גבריאל לאיים על מיכאל. קטין העובד בקרבת מקום, לקח את הסכין מידיו של אברהם וניקב את צמיגי רכבו של מיכאל. נוכח כל אלה יוחסו למשיב 1 עבירות של סחיטה באיומים; למשיב 2 יוחסה עבירה של החזקת סכין שלא כדין לפי סעיף 186 לחוק העונשין; למשיבים 1-2 יוחסה עבירה של נסיון תקיפה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 379 וסעיף 382(א) בצירוף סעיף 25 לחוק.

הליכי המעצר של משיבים 1-2

ג. ביום 1.2.13, עם הגשת כתב האישום המקורי, הוגשה בקשה לעצור את המשיבים 1-2 עד לתום ההליכים נגדם (מ"ת 12-02-126). בהחלטה מיום 21.2.13 קבע בית המשפט המחוזי (השופט אבו טהה) כי קיימות ראיות לכאורה ועילות מעצר של מסוכנות וחשש לשיבוש הליכי משפט; עוד הורה על עריכת תסקיר מעצר.

בתסקיר מיום 12.3.13 בעניינו של משיב 1, התרשם שירות המבחן כי לגבריאל דפוסי התנהגות מניפולטיביים וכי הוא מנסה באופן מגמתי להציג עצמו באופן נורמטיבי, עוד התרשם כי מדובר באדם כוחני בעל צרכי שליטה גבוהים. הוערך כי ישנו סיכון להישנות התנהגות פורצת גבולות.

בתסקיר מיום 17.3.13 בעניינו של המשיב 2 התרשם שירות המבחן כי הוא עלול להגמיש את גבולותיו הפנימיים ולפעול גם בדרכים אלימות להגשמת מטרה חשובה לו. עוד צוין כי היה מעורב בעברו במספר עבירות אלימות, אולם לא שיתף פעולה לגבי הצעות טיפוליות; הוערך כי קיימת רמת סיכון להישנות התנהגות פורצת גבולות. בשני התסקירים נבחנו חלופות מעצר אך שירות המבחן לא בא בהמלצת שחרור. יצוין כי בתסקיר שהוגש בעניינו של חנוכיב הומלץ לשחררו לחלופת המעצר המוצעת.

הליכי המעצר של משיב 3

ד. ביום 4.2.13 הוגשה בקשה למעצרו של משיב 3 עד תום ההליכים המשפטיים נגדו (מ"ת 12-02-4138). בדיון שהתקיים ביום 14.2.13, לאחר דחיות, הסכים בא כוח המשיב לקיומן של ראיות לכאורה, וביקש דחיה נוספת לשם

הצגת חלופה. בדיון מיום 27.2.13 הודיע בא כוחו כי משיב 3 היה מעורב באירוע אלימות בבית המעצר והובהל לבית החולים, וביקש בנסיבות דחיה נוספת. בדיון מיום 4.3.13 הודיע בא כוח המשיב כי נוכח קביעות בית המשפט ביחס למשיבים 1-2 וחנכייב בדבר קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר, מסכים גם הוא לקיומן בנוגע למשיב 3. בא כוח המשיב הודיע כי אין ביכולתו להציג חלופת מעצר אך ביקש לשחררו בתנאי מעצר בית עם איזוק אלקטרוני. בית המשפט הורה על עריכת תסקיר מעצר בעניינו של משיב 3.

בתסקיר מיום 17.3.13 בעניינו של משיב 3, התרשם שירות המבחן כי הוא נוקט בעמדה עצמית קרבנית ונוטה להשליך את האחריות על מעשיו על גורמים חיצוניים. עוד התרשם כי הוא נוטה לפעול במצבים של כעס ותסכול באופן אימפולסיבי ותוקפני, וכי לסנקציות פליליות והליכים משפטיים אין השפעה מרתיעה בעבורו. הוערך כי קיימת רמת סיכון להישנות התנהגות פורצת גבולות. שירות המבחן לא בא בהמלצה לשחררו, אולם הציע לשקול העברתו לבית סוהר אחר נוכח האינדיקציות שעליו מאסירים אחרים.

החלטת המעצר

בדיון שהתקיים יום 21.3.13 נוכח איחוד כתבי האישום, הורה בית המשפט על איחוד הדיון גם בהליכי המעצר עד תום ההליכים של המשיבים 1-3 וחנכייב. בהחלטה מיום 9.04.13 הורה בית המשפט (השופט נ' אבו טהה) על מעצרו של המשיב 1-3 וחנכייב עד תום ההליכים המשפטיים נגדם. נקבע, כי אין בחלופות המעצר כדי לאיין את מסוכנותם הגבוהה של המשיבים ואת החשש לשיבוש הליכי משפט או להשפעה על העדים. על החלטה זו הוגש ערר לבית משפט זה הן לענין קיומן של ראיות לכאורה והן לענין החלופה.

בהחלטה מיום 9.5.13 דחה בית המשפט (השופט ע' פוגלמן) את הערר ביחס להחלטה בדבר קיומן של ראיות לכאורה. עררם של משיבים 1-3 נדחה לענין חלופת המעצר, נקבע כי "הערכת שירות המבחן ומעורבותם הקודמת בעבירות אלימות - מלמדים במצטבר - על הקושי ליתן בהם אמון הדרוש לשם שחרור לחלופת מעצר" (בש"פ 3171/13). עררו של חנכייב התקבל, במובן שהדיון בעניינו הושב לבית המשפט המחוזי, וזה הורה בהמשך על שחרורו למעצר בית מלא בתנאים מגבילים (ביום 23.5.13).

ה. ביום 19.11.13 הורה בית משפט זה (השופט ח' מלצר) על הארכת מעצרו של המשיב בתשעים יום (בש"פ 7145/13). בהחלטה (פסקה 13) ציין בית המשפט את החשש ממסוכנות המשיבים והחשש משיבוש, אך גם את קצב התקדמותו של המשפט שלא היה משביע רצון עד אז, והוסיף שאף בשלב שהוא נטות כפות המאזניים להשארה במעצר, "נראה כי ככל שלא יתוגבר יותר קצב התנהלות המשפט ילך ויעלה משקלם של השיקולים בדבר חרותם האישית של המשיבים... מבלי שאטע מסמרות".

ההליך העיקרי

ו. עם הגשת כתב האישום המאוחד ביום 21.2.13 הוקרא כתב האישום למשיבים 1-2 ולחנכייב. נקבעו מועדי הוכחות ובהמשך שונו והוקדמו. ביום 21.4.13 ניתן מענה המשיבים לכתב האישום והתקיים דיון לפי סעיף 144 לחסד"פ. אירעו דחיות בחלק מן המועדים מסיבות שונות, ונקבעו מועדים נוספים.

ביום 9.7.13 נערכה ישיבת ההוכחות הראשונה בה נשמעו עדויותיהם של שלושה עדי תביעה, בהם תחילת עדותו של מיכאל. בדיון שהתקיים ביום 9.9.13 נמשכה שמיעתו של מיכאל ונשמעו עדויותיהם של שני עדים נוספים. בדיון שהתקיים ביום 11.9.13 ביקשה באת כוח המשיבים 1-2 להשתחרר מייצוגם וזאת משום שזומנה להעיד בתיק, בית המשפט נעתר לבקשה והורה למנות סנגורים מהסנגוריה הציבורית; בדיון נשמעה עדותו של עד תביעה אחד. שוב נקבעו מועדים. ביום 13.10.13 התקיימה ישיבת תזכורת, והמשיבים טענו לעניין חומרי חקירה חסרים וסדר העדת העדים.

בדיונים ב-27.10.13 ו-11.11.13 נסתיימה עדות מיכאל. בדיונים ב-17.11.13 ו-18.11.13 נשמעה עדותו של המתלונן העיקרי והוחל בחקירתו הנגדית. בדיון שהתקיים ביום 19.11.13 התייצב המתלונן, אך בא כוח המבקשת הודיע כי הוא מבקש להפסיק מתן עדותו נוכח הידרדרות במצבו הנפשי כתוצאה מן החקירה הנגדית שעבר ביום האתמול. בית המשפט הורה על דחיית שמיעת עדותו. בדיון ביום 25.12.13 נשמעו שישה עדי תביעה, עדותו של המתלונן לא נשמעה עקב המשך אשפוזו הפסיכיאטרי. בדיון ביום 27.11.13 נשמעו שני עדי תביעה נוספים. בדיון ביום 25.12.13 התחדשה עדותו של המתלונן, ונקבע מועד הוכחות. עדותו נמשכה ביום 5.1.14, אולם היא לא נשלמה. בהחלטה מיום 6.1.14 קבע בית המשפט כי אין בחומר הרפואי ביחס למתלונן כדי לסתור את גרסתו, ודחה את הבקשה לקבלת חומר רפואי נוסף לגביו. בהחלטה מיום 22.1.13 הורה בית המשפט כי "בשים לב שמדובר בתיק בו חלק מהנאשמים עצורים כשנה, נגרמו עיכובים שונים בשמיעת הראיות, החקירות הנגדיות מתארכות והולכות, פרשת התביעה רחוקה מסיום ופרשת ההגנה צפויה להיות ממשית צודקת המדינה שעושה כל מאמץ לקובע מועדים, למרות היומן המלא עד הפגרה" על קביעת (חצאי ימים) שישמשו כמועדי הוכחות נוספים (2.3.14, 9.4.14, 9.6.14, 23.6.14, 25.6.14) וזאת מבלי לגרוע משבעת מועדי ההוכחות שנקבעו בתיק לאורך הזמן (5.2.14, 27.2.14, 11.3.14, 19.3.14, 20.5.14, 7.7.14, 9.7.14).

הבקשה

ז. בבקשה נטען, כי חומרת העבירות המיוחסות מלמדות על המסוכנות הרבה הנשקפת מן המשיבים. הוטעם, כי במהלך הדיונים ניכר שהמתלונן העיקרי מצוי בחרדה, דבר המעיד אף הוא על מסוכנותם. עוד נטען, כי עברם הפלילי והתרשמותו השלילית של שירות המבחן משלושת המשיבים מלמדים, כי אין בנמצא חלופה שבכוחה לאיין מסוכנותם.

באשר להתמשכות ההליכים נטען, כי חרף אשפוזו של המתלונן, חלה בתיק התקדמות משמעותית, התקיימו אחת עשרה ישיבות הוכחות, שבהן נשמעו עדויות מרכזיות; נטען עוד כי קבועות שבע ישיבות נוספות ונוספו חמישה מועדים בהחלטה מיום 21.1.14.

הדיון

ח. בדיון הוצגה החלטת בית המשפט המחוזי מיום 22.1.14 המוסיפה חמישה מועדים נוספים מעבר לקיים. בית המשפט הטעים את הצורך בהתקדמות ואת המאמץ לאיתור מועדים, וציין - בין השאר - כי "בקשתי שטוחה בפני כל שופט או רשם להיעתר לבקשות דחייה של סנגורים, אם יוגשו בשל קביעת מועדים בתיק זה". נטען מטעם המדינה בדבר התגייסות בית המשפט והפרקליטות לעניין קביעת מועדים.

ט. מטעם משיב 1 נתבקשו בדיון שחרור לחלופה או הזמנת תסקיר; לטעמו התיק עתיד להימשך זמן רב, בין היתר בשל מחלתו ובעיותיו הנפשיות של המתלונן, שעיקר התיק עומד עליו, ושתשובותיו אינן ישירות. נאמר כי למשיב 1, הסובל ממוגבלות פיזית מסוימות, תנאי המעצר אינם נוחים, מה גם שעתידות להתבקש הארכות נוספות.

י. מטעם משיב 2 נטען כי בהיותו בעל עבר ללא הרשעות (למעט תיק נוער ללא הרשעה), יש מקום לשחרור לחלופה.

יא. מטעם משיב 3 נטען, כי חלקו הקטן מבין האחרים ודומה לחנוכיב ששחרר לחלופה, מה גם שהתיק עתיד להתמשך עוד ועוד. לטענת המדינה, חנוכיב נעדר עבר פלילי ותסקירו המליץ על שחרור, ובכך שונה הוא ממשיב 3.

הכרעה

יב. מושכלות בסיסיים הם, כי תפקידו של בית משפט זה בהליך לפי סעיף 62 לחוק המעצרים הוא בקרת ההליך, קרי, האם הוא מתנהל כסדרו, והאם חלוף הזמן לא שינה את נקודת האיזון לעניין חלופה מול מעצר עד תום ההליכים. במקרה דנא ניכר בעליל וברי כי בית המשפט עושה כיום כל מאמץ, חרף לוח עמוס, להוסיף מועדים כדי לקדם את התיק, לאחר שלא היתה התקדמות טובה בעבר. מבחינה זו מולא החסר שעליו הצביע השופט מלצר בהחלטתו הנזכרת; על כן השאלה היא אם הזמן שחלף מצדיק בחינת חלופה. לטעמי, ומבלי שאטע מסמרות לגבי העתיד, אין בודאי כל מקום לדבר על כך בטרם תיתם עדות המתלונן, שלגביו יתכנו חששות שיבוש. זהו גם צו השכל הישר. כנמסר תימשך עדות זו לא מעט במהלך התקופה הבאה, שכן אין חולק כי זהו אחד האדנים המרכזיים בתיק. אין בכך כדי לומר שבכפוף לכך ניתן להורות על שחרור, נוכח התסקירים הלא חיוביים וההחלטות השיפוטיות בדבר המסוכנות העולה מן הפרשה וגם מהרקע הפלילי של המשיבים ברב או במעט. הדבר יוכרע אם בבקשה לעיון חוזר ואם בבקשה להארכה נוספת, הצפונות בעתיד, ולא אביע כאן ועתה דעה.

יג. איני רואה אפוא מקום שלא לקבל את בקשת המדינה והמעצר מוארך איפוא ב-90 יום מיום 30.1.14 לגבי משיבים 1-2 ומיום 1.2.14 לגבי משיב 3.

ניתנה היום, כ"ח בשבט התשע"ד (29.1.2014).

שופט